

ENDOKRIN BEZLARNING ISHLASH FAOLIYATINI O'RGANISH

PhD Xudoyarova.G N.

Xatamova Sevara

(davolash fakulteti talabasi)

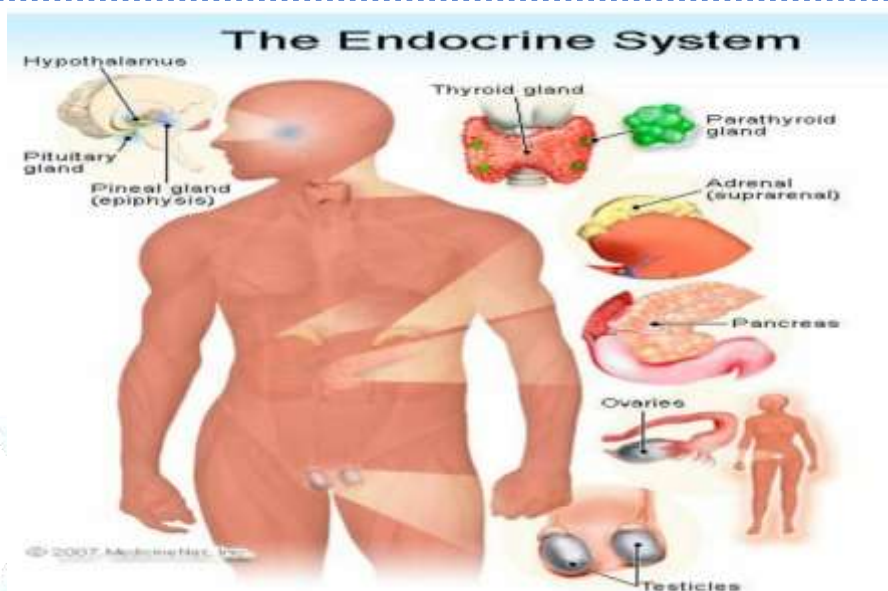
SAMARQAND ZARMED UNIVERSITETI

Anatatsiya: Maqolada bugungi kunning eng dolzarb muommolaridan biriga aylanayotgan ichki sekretiya bezlarini ishlash faoliyatini yaxshilash va davolash pirinsiplarini ishlab chiqish haqida qisqacha bayon etilgan.

Kalit soʻzlar: ichki sekretiya bezlari, endokrinolog, gormonlar, nervlar, endokrinologiya, zamonaviy texnologiyalar, endokrinopatiyalar.

Maqsad: endokrin bezlarini ishlash faoliyatini oʻrganish va davolash pirinsiplarini ishlab chiqish.

Tadqiqot materiallari va usullari: Endokrin tizim tuzilmalar yig'indisidir. Ular organlar, organlarning qismlariga, qon va limfa qon tomirlarga gamonlar ishlab chiqaradigan alohida hujayralar hisoblanadi. Garmonlar birinchi navbatda tananing asosiy funktsiyalariga ogohlantiruvchi yoki tushkunlikka olib keladigan omillar: metabolizm, samotik oʻsish, reproduktiv funktsiyalar. Endokrin tizim asab tizimi bilan birgalikda tana funktsiyalarini tartibga soladi va muvofiqlashtiradi. Inson tanasida ichki sekretiya bezlari bilan bir qatorda ulkan bezlar ham mavjud. Masalan jigar umumiy bezlar ichida eng yirigi hisoblanadi. Kimyoviy tuzilishiga koʻra garmonlar, aminokislatalar va peptidlar hosilalariga boʻlinadi. Ular alohida - alohida oʻz funktsiyalarini bajaradi. Endokrin tizim faqatgina asab va garmonlar bilan birga ishlabgina qolmasdan nerv faoliyati bilan ham aloqada boʻladi. Nerv va endokrin hujayralar uchun umumiy boʻlgan gumoral tartibga soluvchi omillarni ishlab chiqarishdir. Endokrin hujayralar garmonlarni sintez qiladi va ularni qonga chiqaradi. Neyronlar esa neurotransmitterlarni yoki kalitlarni (ularning ko'pchiligi neyroaminlar) sintez qiladi. Masalan: noepinefrin, serotanin va boshqalar. Bu garmonlar sinaptik

yo'riqlarga chiqariladi. Yangi kashfiyotlar natijasida asab va endokrin tizimlarining strukturaviy elementlarning immun tizimi bilan tashkil etilishi va faoliyatida katta o'xshashliklar ko'rsatiladi. Endokrin tizim doirasida ushbu tizimning markaziy va periferik organlari o'rtasida murakkab o'zaro ta'sirlari mavjud. Bu ta'sirlarni o'rganuvchi o'ziga xos soha mavjud bo'lib bu soha Endokrinologiya - ichki sekretiya bezlarining tuzilishi va faoliyati, ular tomonidan ishlab chiqariladigan moddalar, garmonlar va ularning inson organizmidagi roli to'g'risidagi fan.

Endokrin kasalliklarni davolovchi shifokorlar Endokrinologlar hisoblanadi. Endokrinologlar ichki sekretiya bezlari kasalliklarini ; gipofiz, oshqozon osti bezi, qalqonsimon bez, paritiroid va erkak, ayol bezlarini tashxislaydi. Garmonlar ishi buzilishi oqibatida boshqa kasalliklarning holatini og'irlashtiradi va sog'liqqa katta zarar yetkazadi. Endokrin kasalliklari paydo bo'lmasligi uchun ratsional ovqatlanish, mehnat va dam olish rejimiga rioya qilish, vazinni nazorat qilish, har yili tibbiy ko'rikdan o'tib turish kerak. Endokrinopatiyalar endokrin bezlar ishining buzilishi

natijasida kelib chiqadigan kasalliklar . Bu patologiyalar ham irsiy, ham ortirilgan bo'lishi mumkin. Ular endokrin bezlarning barcha funktsiyalariga (total) yoki (alohida funktsiyalariga (parsial) ta'sir qilish mumkin. Ko'pincha endokrinopatiyalarni kelib chiqish sabablari: qon quyilishi, jarohatlar, yuqumli kasalliklar va intokatsiya kabi organik shikastlanishlar tufayli yuzaga kelishi mumkin. Hozirda yurtimizda ham endokrin kasalliklarini davolash va ularni zamonaviy texnologiyalar orqali oson va sifatli jarrohlik amaliyotlarini o'tkazishmoqda. Bu soha yurtimizda ham keng yo'lga qo'yilmoqda.

Xulosa: Shunday qilib bez kasalliklarini yuzaga chiqmasligi va paydo bo'lmasligi uchun o'zimizga va kunlik barcha qilayotgan ishlar va ovqatlanish ratsionlariga kuchli e'tibor qaratishimiz lozim. Hozirgi vaqtda O'zbekistonda tug'ma anamolyalar skrening bo'yicha maxsus dasturlar yo'lga qo'yilgan. Neyroendokrinologiya endokrinologiya bo'limning eng asosiy sohalaridan biri bo'lib rivojlanmoqda va bu sohaga ko'plab malakali kadrlar va shifokorlar jalb qilinmoqda. Bu kasallik yutimida ham avj olganligi tufayli bu soha kengaytirilmoqda va yosh malakali kadrlar yetishib chiqishi uchun ko'plab shart - sharoitlar yaratilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Гисталогия Под редакцией Ю.И. Афанасьевич, Н.А. Юриной. (436-472бет).
2. То'raqulov .Y. X, Islombekov R.Q, Buqoq va uni davolash T. 1962;
3. Islombekov R.Q, Radioaktiv "му йод ифункция шитовидной железн,Т.1971.